



KĘSTUTIS EIDUKONIS: „REIKIA TIK LYDERIAVIMO“ (2)



Kęstutis Eidukonis su Vokietijos kariais Vilniuje. Iš autoriaus asmeninio archyvo. Kęstučio Kazlauzko nuotrauka.

Tokios šnekos atbaido investuotojus, kurie žiūri į ateitį ir kuriems reikia politinio bei ekonominio stabilumo. Toks svyruojantis politikų noras išspausti dar bent vieną kiaušinį iš auksinės žąsies beveik visada atsisuka prieš juos pačius. Užtenka pažiūrėti į šešėlinę ekonomiką, kuri oficialiais duomenimis siekia 30%, tačiau kai kurių ekspertų nuomone sudaro net 50%. Paradoksalu, kad sumažėjus mokesčiams, valstybinės pajamos staigiai išauga, kai tuo tarpu mokesčių didinimas sukelia atvirkštinį efektą. Negana to, dideli mokesčiai daro labai neigiamą įtaką žmonių pasitikėjimui vyriausybe. Būtent dėl šių išpūstų mokesčių, nemaža dalis individų ir smulkiųjų įmonių išsisukinėja ir slepia mokesčius. Mano skaičiavimais, maždaug 50% Lietuvos ekonomikos vyksta „iš po prekystalio“. Tai verčia daugumą žmonių griebtis įstatymo pažeidinėjimų kartu menkinant pagarbą visoms valstybinėms institucijoms. Žinomas faktas, kad jei šios įmonės bei

asmenys, veikdamos sąžiningai, neišsilaikytų. Valstybė negali suimti ir patraukti baudžiamojon atsakomybėn daugiau nei pusės visų savo gyventojų, o tai leidžia papirkinėjimams ir korupcijai neišvengiamai įsiskverbti į kasdieninį gyvenimą.

Aukšta energijos kaina yra dar vienas akmuo, tempiantis ekonomiką žemyn. Šildymo, transportavimo bei išgavimo kaštai jau yra įskaičiuoti į lietuviško produkto ar paslaugos kainą. Be energetinės nepriklausomybės mes ir toliau būsimė nepalankioje padėtyje, kuri stabdys tiek vietines, tiek ir užsienio investicijas. Vyriausybė žaidžia su Ignalinos projektu bei kitais energijos tiekėjais. Toks delsimas taip gali išpūsti kainas, kad projektai taps neekonomiškais. Paraližavimas per analizavimą. Laimei, suskystintų gamtinių dujų (SGD) terminalo projektas jau pradėtas, tačiau to neužteks užtikrinti energetinei nepriklausomybei.

Prieš kelerius metus Lietuvos žmonės bei valdžia patyrė gimimo ir augimo skausmus, tačiau dabar, sulaukus 25-erių metų, jau turėtume būti pajėgūs pamiršti *homus sovieticus*. Turėtume gebėti susivienyti ir drauge tarnauti Lietuvos valstybei ir jos žmonėms. Generolas, kuriam yra tekę dirbti, kažkada man yra pasakęs, kad nedirščiau ateiti su problema be galimų jos sprendimų. Tokią mąstyseną taikau ir čia.

Norėčiau pasinaudoti šia proga ir pasidalinti keletu idėjų, kurias įgyvendinus Lietuvos ekonomika, esu įsitikinęs, sparčiai ūgteltų.

1. Labai ciniška apmokeštinti maisto produktus 21% PVM. Manau visa tauta būtų dėkinga, jei PVM būtų visiškai nuimtas arba sumažintas visoms maisto prekėms. Tai būtų naudinga ne tik pensininkams, bet ir visoms Lietuvos šeimoms. Sutaupyti pinigai būtų panaudojami papildomo maisto arba kitų prekių pirkimui ir taip Valstybe nenustotų mokesčių.
2. Taip pat reikia apkarpyti mokesčius, taikomus kurui, alkoholiui ir tabakui, kad šie galėtų konkuruoti su kaimyninių šalių prekėmis. Nesu sutikęs nė vieno rūkančiojo, kuris nepildytų savo cigarečių išteklių kontrabandinėmis prekėmis. Nemaža dalis žmonių ir kurą tokiu pat būdu gauna. Tai ne tik sumažina valstybės pajamas, bet ir reikalauja papildomų investicijų norint šiuos įstatymų pažeidėjus sugaudyti. Esu girdėjęs posakį, kad 50% kažko yra geriau nei 100% nieko. Manau, kad įstatymų pažeidėjų skaičius smarkiai sumažėtų, priėmus šią pataisą. Suprantu, kad šie įstatymai yra

ES mums primesti, tačiau tvirtai tikiu, jog Lietuvos parlamentarai gebėtų įtikinti ES, jog tokia skurdi šalis kaip Lietuva negali sau leisti turėti tokių pačių mokesčių kaip ir Vokietija ar Prancūzija. Šių šalių BVP, tenkantis vienam gyventojui, viršija 120 tūkst. eurų, kai tuo tarpu mūsų šalis tesiekia 15 tūkst. eurų. Uždirbdamas 120 tūkst. eurų per metus, aš nesielvartaučiau, turėdamas susimokėti 70 eurų už pilną baką kuro, tačiau žmogui, kuris gauna 500 eurų per mėnesį ir kasdien važinėja į darbą, tokia suma yra akivaizdžiai per didelė.

3. Sutarkime dėl naujos atominės jėgainės statybų. Iškart išvysime energijos kainų kritimą. Kaip įmanoma padėkime naftos perdirbimo gamyklai tiesiant naftotiekį iki jūros, kuris leis produktus gabenti į abi puses.
4. Vyriausybė turėtų paskatinti žemės ūkio sektorių kooperuotis, kuriant bendrą prekybos strategiją ir plečiant rinką bei pardavinėjant lietuviškas ūkio produktus svetur. Esu įsitikinęs, kad tinkamas indėlis tikrai atsipirktų ir lietuviška prekė būtų konkurencinga.
5. Reikia pakeisti mokesčių sistemą, kuri skatintų vidaus ir užsienio investicijas bei būtų palanki besikuriančioms įmonėms.
6. Reikia rimčiau susitelkti naikinant korupciją Vyriausybėje. Suprantu, kad tai yra ilgalaikis procesas, tačiau dabartinių pastangų negana, nes vis dar yra apstu atvejų, kai aukšto rango veikėjai lieka nenubausti. Korupcija yra viena pagrindinių priežasčių, kurią įvardiją išėiviją pasirenkantys asmenys. Atsidūrėme užburtame rate, kur gyventojai slepia pajamas nuo vyriausybės ir sukčiauja, todėl negali tikėtis, jog ši tuo tarpu bus švari. „Kaip galima skųstis, kad kažkas vagia pinigų iš biudžeto, jei ir aš elgiuosi ne kitaip?“ Todėl mes esam linkę priimti bei toleruoti korupciją valstybiname lygmenyje, kas skatina visuomeninį moralinį nuosmukį bei piliečių demoralizavimą. Negana to, keliaujame link begėdiškumo ir tolimesnio amoralumo. „Tai negali būti nedora, jei visi taip elgiasi!“ Savo ruožtu toks požiūris silpnina meilę ir pagarbą Tėvynei bei savo tautiečiams. Juk kaip galima mylėti sukčių ir apgavikų kraštą? Sąžiningi piliečiai laikui bėgant praranda viltį ir ima jaustis bejėgiais, kas galiausiai sukelia apatiją. Būtent šie žmonės yra labiausiai linkę emigruoti, o tai tik dar labiau sekina šalį.
7. Būtina reformuoti Darbo kodeksą užtikrinant balansą tarp įmonių bei

individue interesu. Žinau, jog Seimas šia tema jau diskutuoja, tačiau nevalia į tai žiūrėti pro pirštus ir priimti įstatymus neapsvarstant nenumatytų pasekmių.

8. Galiausiai, reikia pakeisti piliečių bei jaunimo suvokimą apie pilietybę bei patriotizmą. Būtina keisti gyventojų ir jaunimo suvokimą apie tai, kas yra pilietybė, patriotizmas ir moralinės normos. Lietuvai derėtų pasiskelbti tolerantiška judeo-kriščiūniška šalimi. ES tapo pasaulietine institucija be jokios religinės ar moralinės krypties. Iš patirties kalbu sakydamas, kad laimės paieškos materialiuose dalykuose veda tik tuštybės link. Amerikoje dirbdamas su menonitais bei amišais pastebėjau, kad paprastas gyvenimas turi nemažai žavesio. Žiniasklaida, kultūra ir švietimo sistema turi akcentuoti pagrindines vertybes, tokias kaip Dievas, Šeima bei Tevynė.

Ką čia pateikiau, nėra nei labai originalu, nei labai įžvalgu, tačiau šie žingsniai yra būtini. Atskiras jų taikymas nebūtų efektyvus. Tai – labiau sisteminis metodas. Lietuvos Vyriausybė kartu su išeivių bei visų Seime esančių partijų pagalba turėtų sukurti penkiametį finansinį planą. Tai turi būti įvykdyta kaip įmanoma greičiau. Nuolatos girdžiu, kad šis planas egzistuoja, tačiau kur jį galima rasti. Yra viena rašliava, kurioje nurodyti 244 prioritetai, tačiau tai ne planas, o tik pirkinių sąrašas, kur viskas yra svarbu. Šis planas labiau panašus į rinkiminės kampanijos pažadus. Rimtas finansinis planas turėtų būti glaustas ir suprantamas ne tik jį sukūrusiai Vyriausybei, bet ir vidutiniam šalies gyventojui.

Mano pasiūlymai yra įgyvendinami sąlyginai greitai. Yra ir aibė kitų žingsnių, kurių būtina imtis, tačiau jie – jau vėlesniam laikui. Mielai tolimesnį planą aptarsiu su kiekvienu susidomėjusiu.

Baigiant, jeigu esame pasiryžę sustabdyti masinę emigraciją, privalome keisti dabartinę ekonominę santvarką. Tikrasis klausimas, ar atsiras gebančių ir noriančių tai padaryti? REIKIA TIK LYDERIAVIMO!

Kęstutis Eidukonis

Tekstą redagavo Aira Bekerytė